

Lyhyen aikavälin ennusteiden seurantatraportti 2021

Meeri Kesälä, Sergei Lahti, Ville Merilä, Eeva Poutiainen,
Sari Toro

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläkemennoennusteet

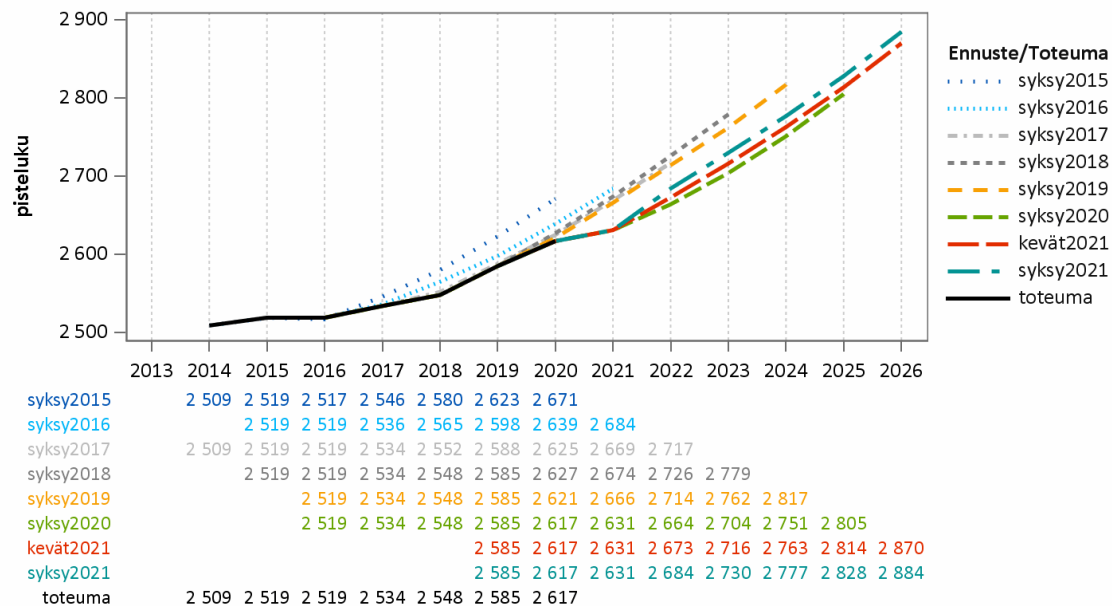

Eläkemenon ennusteet

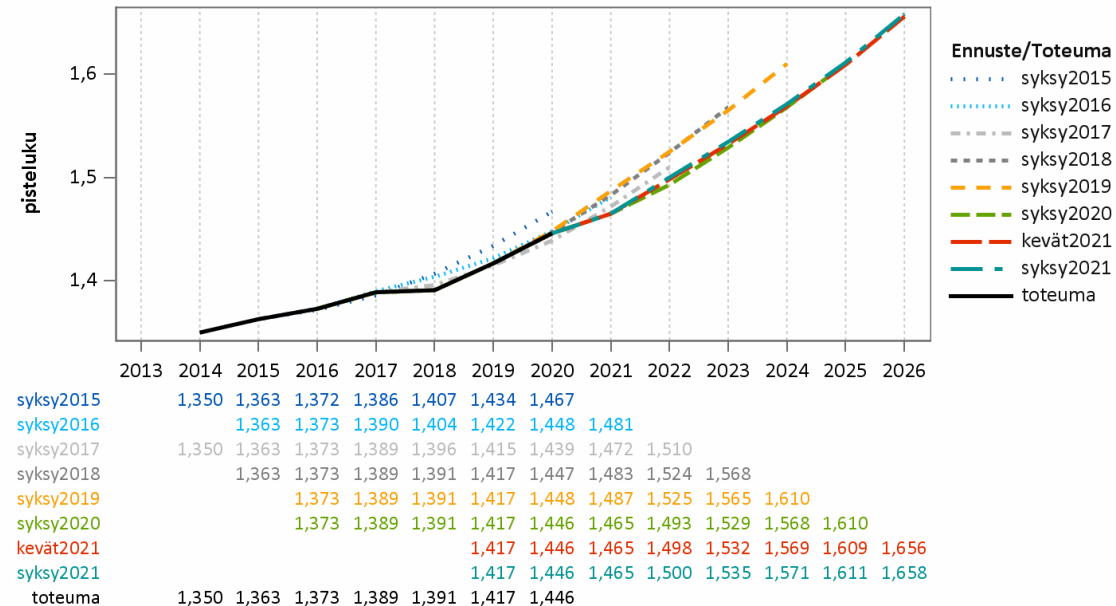
- Seurantaraportissa eläkemenoenusteet syksystä 2015 syksyyn 2021. Lisäksi mukana ennuste keväältä 2021.
- Esitettävät tulokset:
 - Kuviot eläkelajien eläkemenoista yhteensä: TyEL-MEL, TEL-L, palkattomat, VEKL. YEL-eläkemeno esitetään YEL-eläkkeiden rahoitusennusteen yhteydessä.
 - Kuviot TyEL-MEL-eläkemenosta eläkelajeittain.
- Uusi ennustemalli kevästä 2021 alkaen
 - Uusi malli on yksinkertaistettu tilasiirtymämalli, jossa eläkemenot ennustetaan eläkelaki- ja eläkelajikohtaisesti ikäryhmittäin. Vanhassa mallissa ennusteet laskettiin eläkemenokannan koon ja eläkkeiden kestoisuuden perusteella.
 - Tilasiirtymiin eli ikäryhmien siirtymisiin eri eläkelajien ja aktiiviväestön kesken liittyvät lähtötiedot ovat karkeasti ottaen samat kuin Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmilla.
 - Ennusteella huomioidaan kuluvan vuoden osavuositilastot eläkemenosta ja tulos sovitetaan vastaamaan kustannustenjakotietoja.
 - Ennustemallin tuottamat tulokset on skaalattu siten, että vuoden 2030 tulokset vastaisivat Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmien tuloksia.
- Ennustetut euromäärät esitetään käyvin hinnoin. Työeläkeindeksin tai palkkakertoimen vaikutusta ei ole poistettu. Seuranta indeksiennusteista esitetään seuraavalla kalvolla.

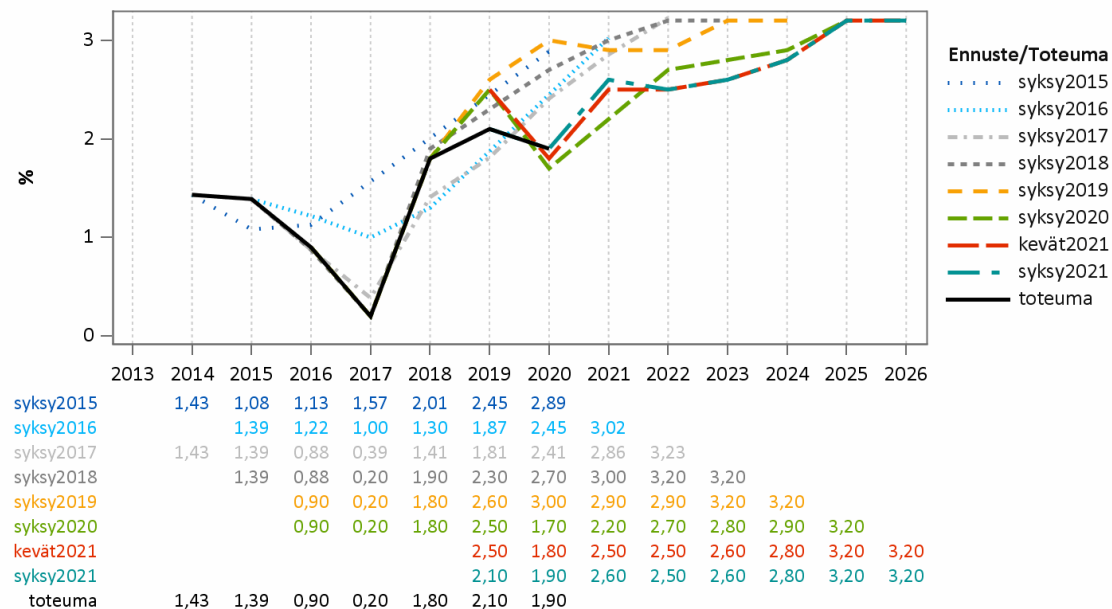
Työeläkeindeksi

Palkkakerroin

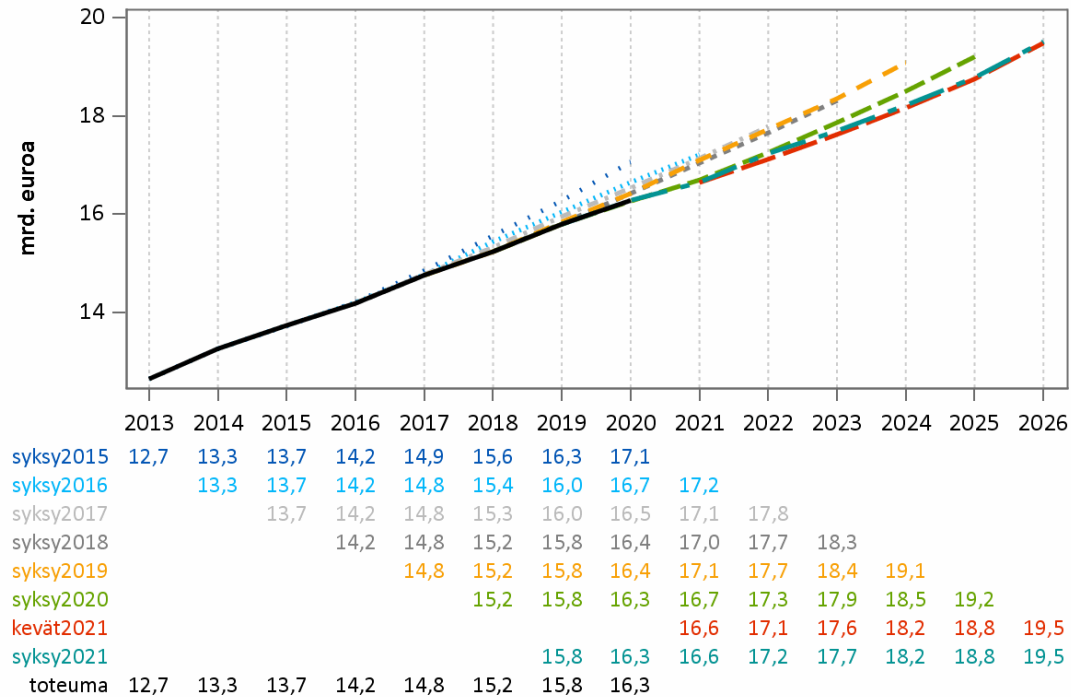
Ansiotasoindeksin muutos (%)

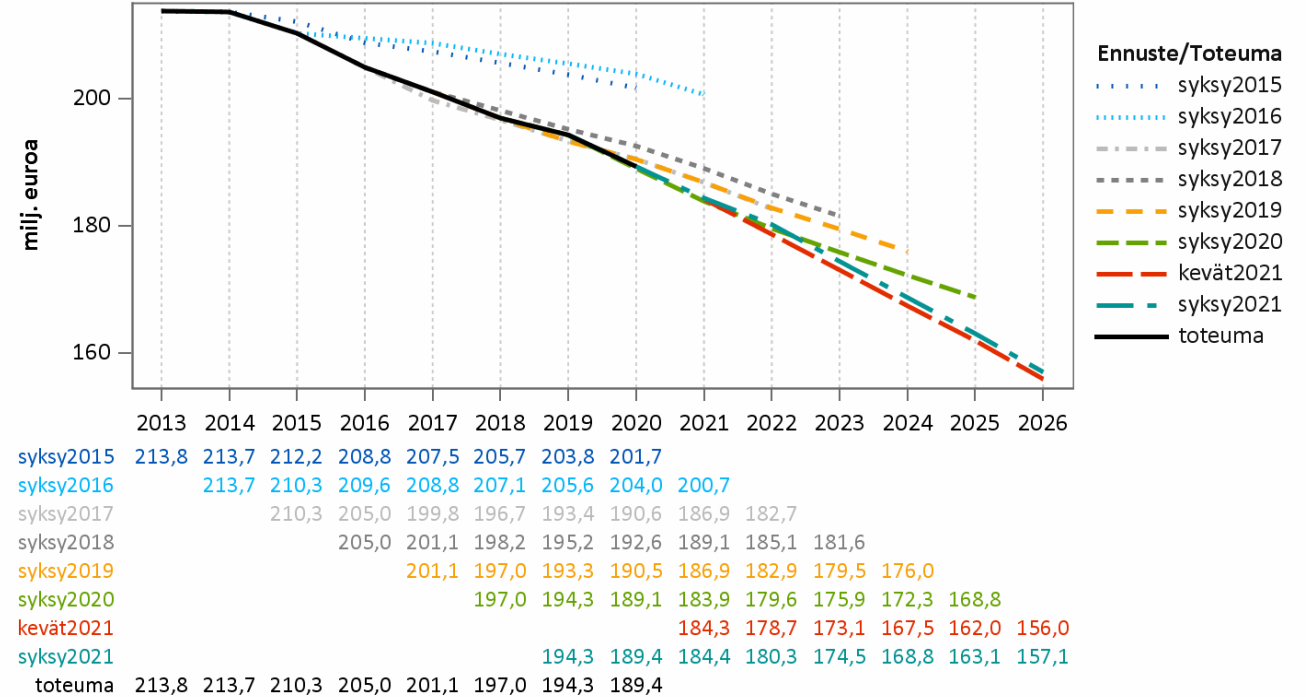
- Työeläkeindeksi, palkkakerroin ja ansiotasoindeksin muutos ennustetaan Eläketurvakeskuksen suhdanne-ennustemallilla.
- Indeksejä käytetään eläkemenoennusteen oletuksina.
- Indeksillä on suora vaikutus työeläkemenoennusteissa seuraavalla tavalla:
 - työeläkeindeksillä tarkistetaan vuosittain maksussa olevat työeläkkeet
 - palkkakertoimella tarkistetaan karttuneet eläkkeet (eli eläkkeet, jotka eivät ole vielä maksussa)
 - ansiotasoindeksillä korotetaan uusien eläkekarttumien määrät (vuosittaiset karttumalisäykset)

TyEL-MEL:n mukainen eläkemeno

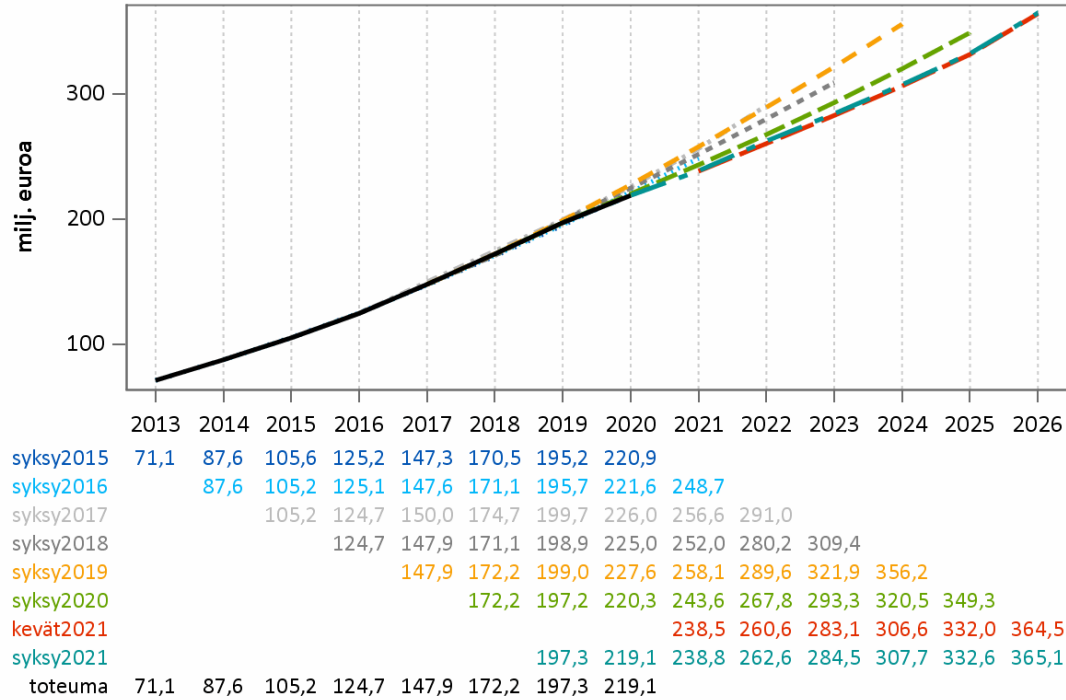
TEL-lisäeläketurvan mukainen eläkemeno

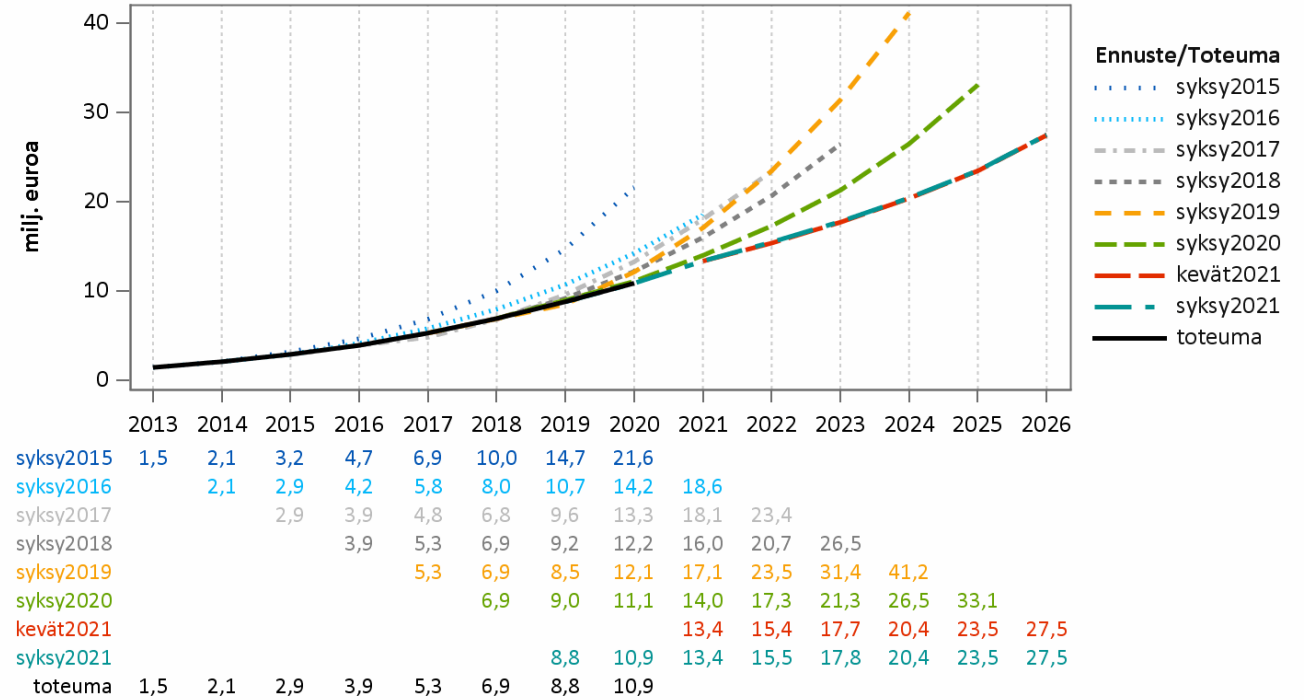
- Tarkasteltavat TyEL-MEL-eläkemenon ja TEL-L-eläkemenon ennusteet ovat pääsääntöisesti laskeneet vuosi vuodelta. Toteuma on ollut useimmiten alhaisemmalla tasolla kuin ennusteet.
- Uusi tilasiirtymämalli otettiin eläkemenoennusteessa käyttöön keväällä 2021
- TEL-lisäeläketurvan eläkemenon ennustemalli on tarkasteluajalla muuttunut kahdesti
- Työeläkeuudistuksen 2017 vaikutukset pyrittiin ottamaan ennusteissa huomioon syksyn 2015 ennusteesta alkaen
- Eläkemenon ennusteiden tulokset riippuvat Eläketurvakeskuksen suhdanne-ennusteen indeksiennusteista (työeläkeindeksi, palkkakerroin ja ansiotasoindeksi).

Palkattomien aikojen perusteella maksettu eläkemeno

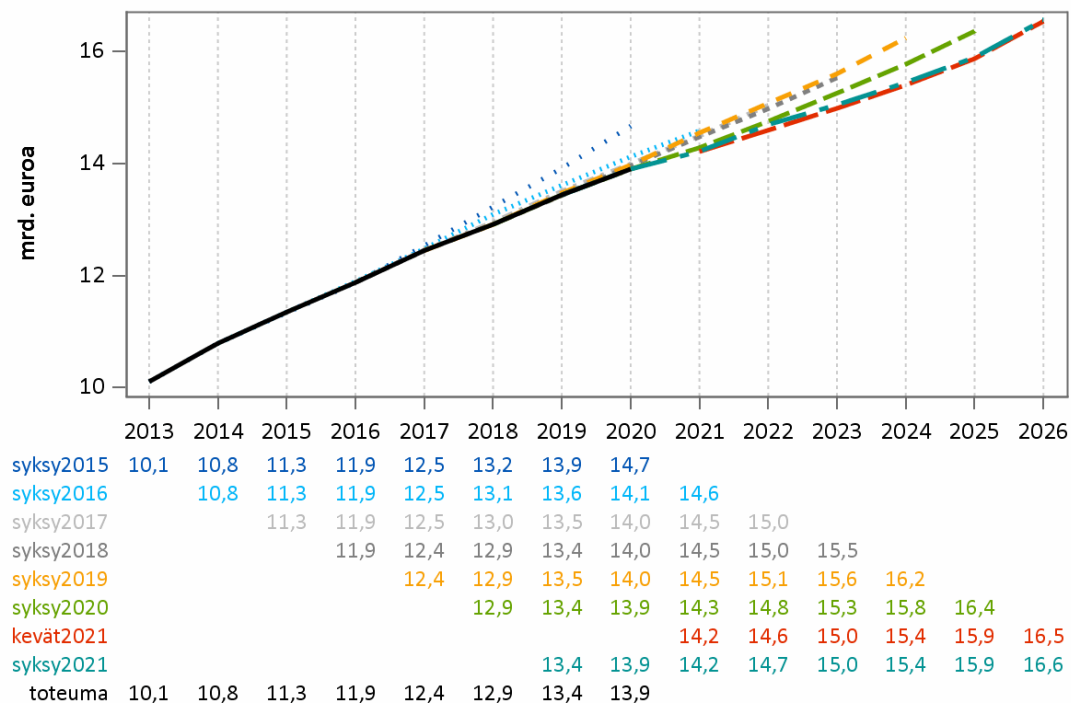
VEKL:n perusteella maksettu etuusemeno

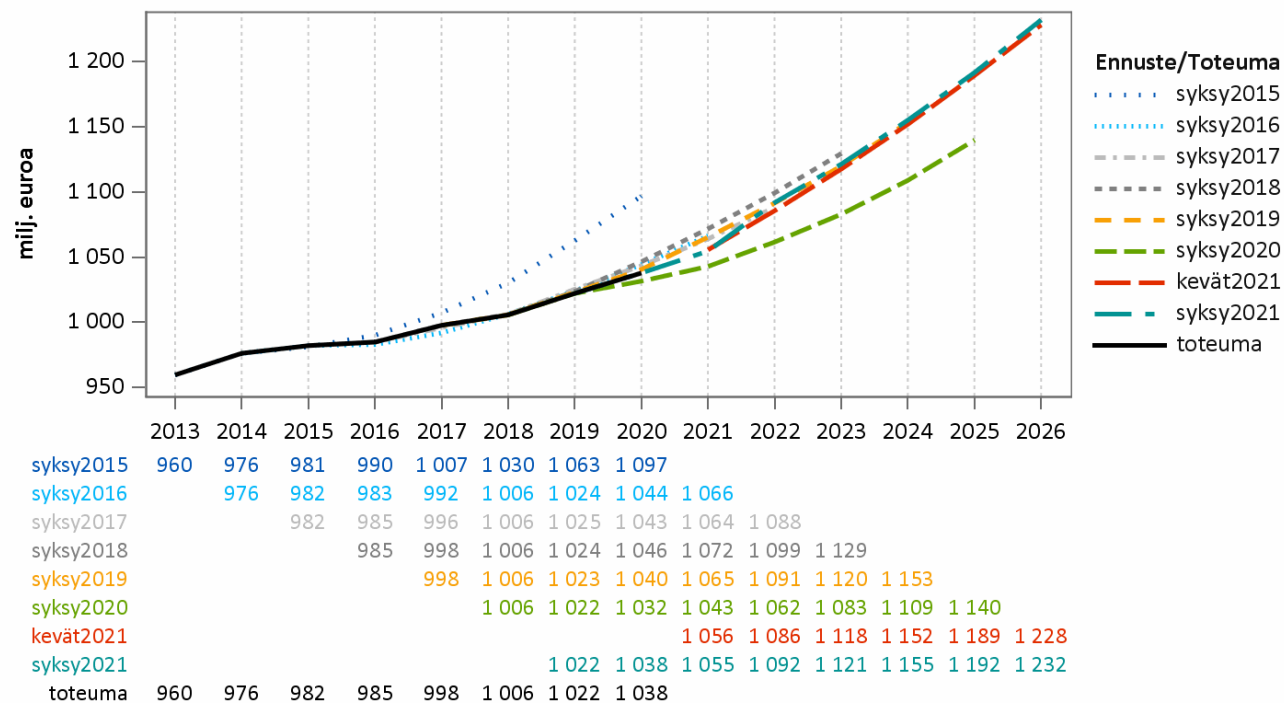
- Palkattomilta ajoilta ja VEKL:n perusteella on karttunut eläkettä/etuutta vuoden 2005 alusta lähtien. Molemmissa eläkemeno kasvaa nopeasti.
- Molempien eläke-/etuusmenojen arvioidaan kasvavan vähemmän kuin mitä ennustettiin aiempina vuosina.
- VEKL:n perusteella karttuu etuuksia suhteellisen nuorille henkilöille. Tämän vuoksi VEKL:n perusteella maksettava etuusmeno kasvaa alkuun hitaasti, mutta kasvu kiihtyy sitä mukaa, kun etuutta ensimmäistä kertaa vuonna 2005 ja sen jälkeen kartuttaneet ikäluokat saavuttavat eläkeiän.
- Palkattomien aikojen eläkemenon kehityksessä on samankaltainen viive kuin VEKL-etuusmenossa, mutta palkattomien aikojen perusteella eläkettä on kertynyt keskimäärin VEKL-etuuksia vanhemmille henkilöille. Tämän vuoksi palkattomien aikojen perusteella karttunut eläkemeno myös realisoituu nopeammin.

TyEL-MEL:n mukainen vanhuuseläkemeno

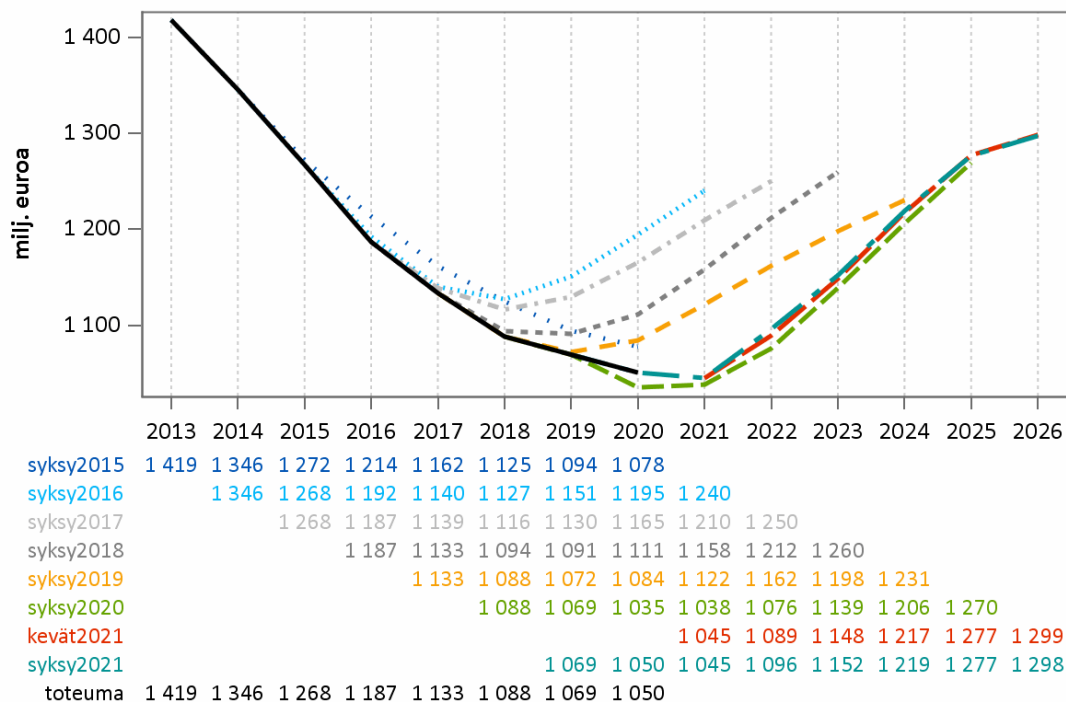
TyEL-MEL:n mukainen perhe-eläkemeno

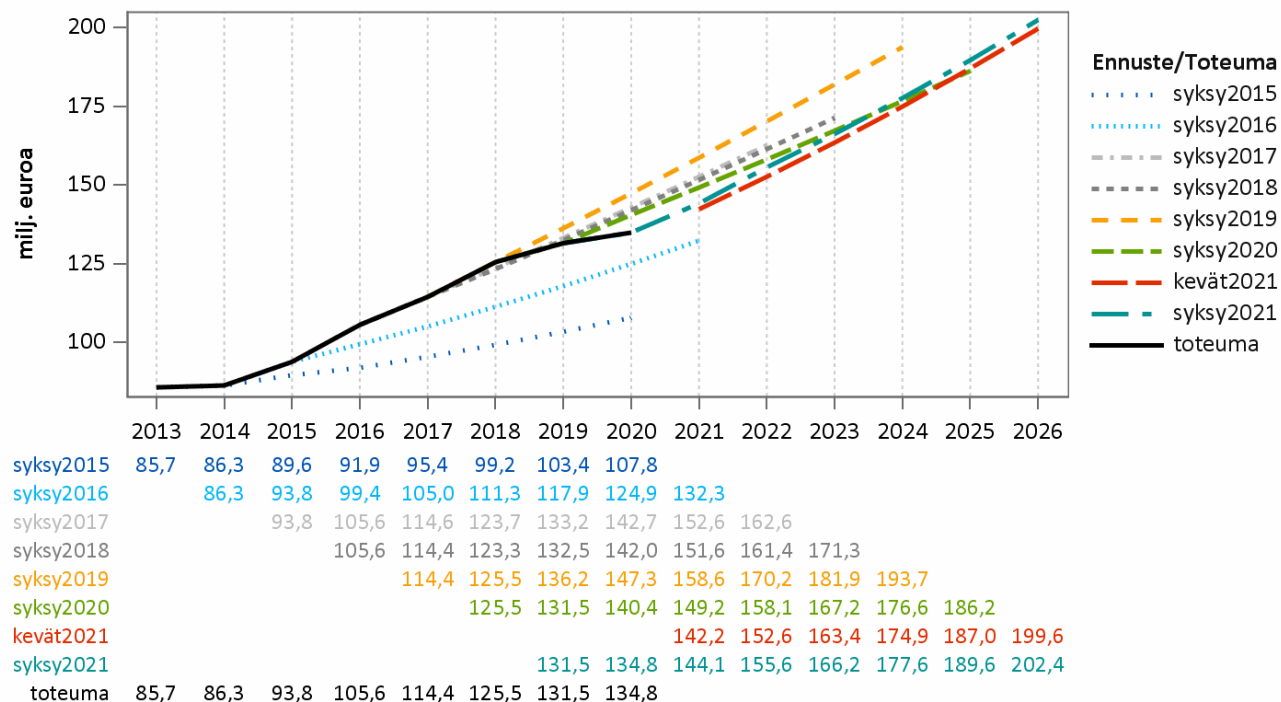
- Vanhuuseläkemenon ennustetaan olevan alhaisempi kuin aiemmissa ennusteissa.
- Vanhuuseläkemenoon vaikuttaa mm. eläkeiän nousu.
- Koronapandemian vaikutus eläkemenoon oletetaan niin vähäiseksi, että sitä ei ole mallinnettu vanhuuseläkkeisiin (eikä muidenkaan eläkelajien eläkemenoihin).
- Vuonna 2021 tehdyissä ennusteissa perhe-eläkemeno ennustetaan muista eläkelajeista poikkeavalla menetelmällä: kuluvan vuoden ennusteen perhe-eläkemenoa kasvatetaan tasaisesti Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmien antamaan vuoden 2030 ennusteeseen asti.

TyEL-MEL:n mukainen työkyvyttömyyseläkemeno

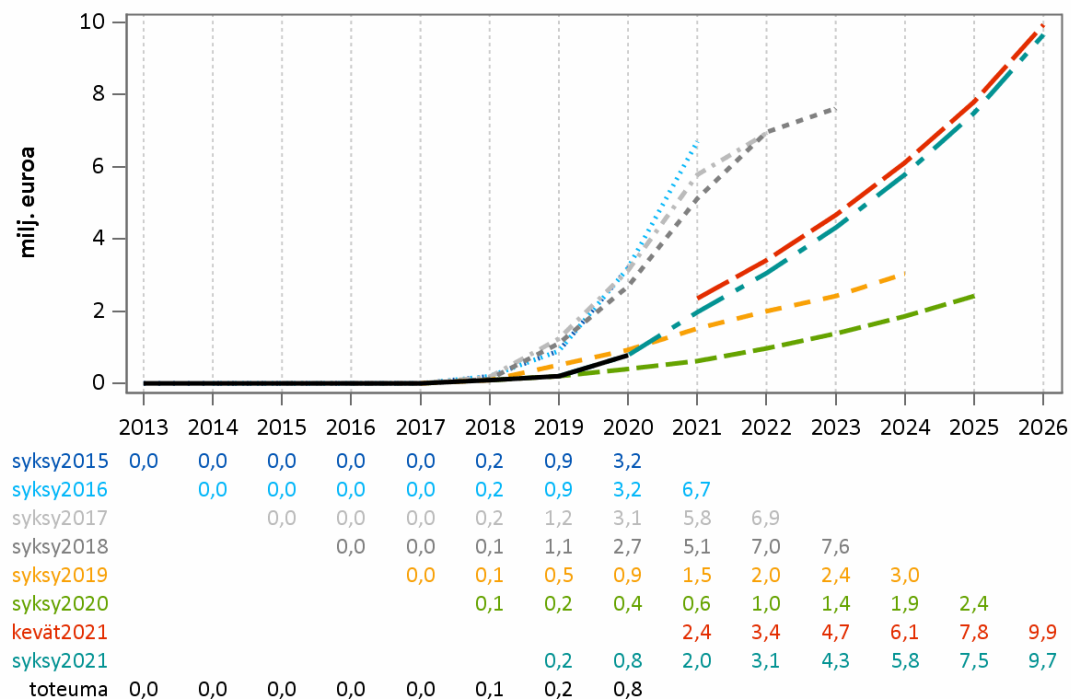
TyEL-MEL:n mukainen kuntoutusrahameno

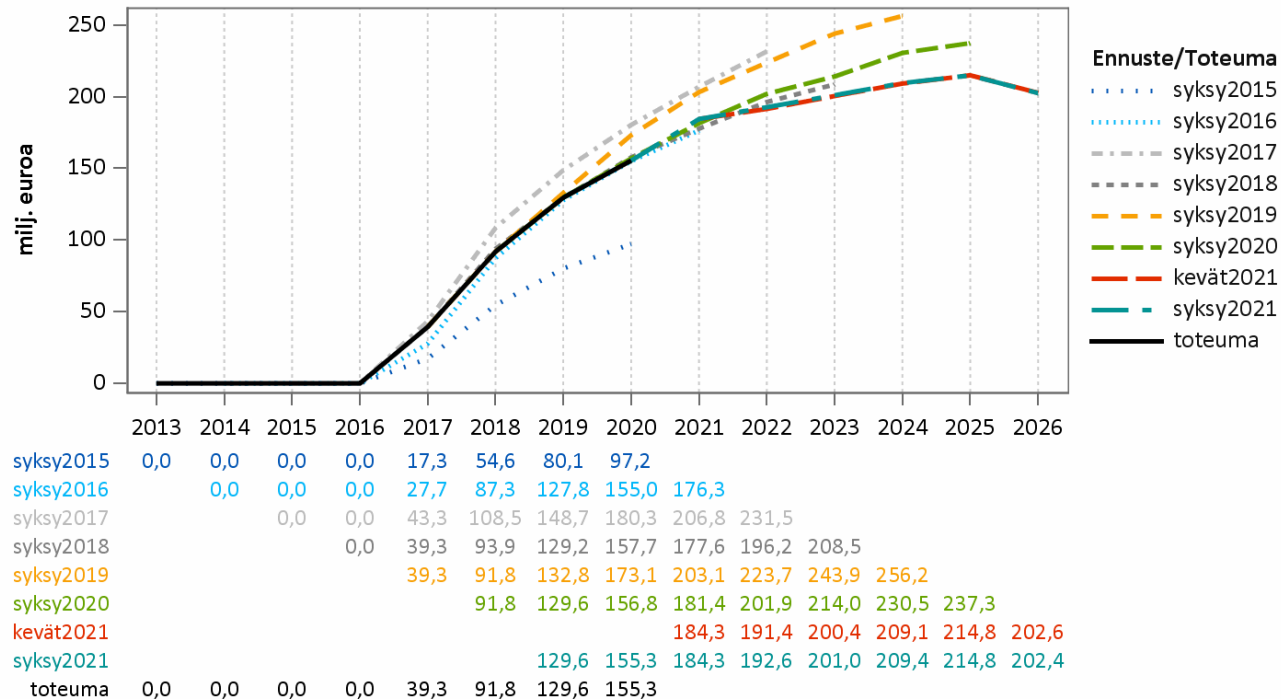
- Työkyvyttömyyseläkemeno on laskenut, mutta sen odotetaan kääntyvän kasvuun. Tähän vaikuttaa mm. vanhuuseläkeiän nousu.
- Kuntoutusrahamenot ovat nousseet viime vuosina. Vuonna 2021 tehdyissä ennusteissa kuntoutusrahameno ennustetaan muista eläkelajeista poikkeavalla menetelmällä: kuntoutusrahamenon oletetaan muuttuvan samassa suhteessa kuin aiempien 5 vuoden aikana.

TyEL-MEL:n mukainen työuraeläkemeno

TyEL-MEL:n mukainen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen eläkemeno

- Työuraeläke ja osittainen vanhuuseläke uusia eläkelajeja vuodesta 2017 lähtien.
- Uusina eläkelajeina molemmissa voimakas kasvu ensimmäisten vuosien aikana.
- Eläkeiän nousu vaikuttaa kummankin eläkelajin eläkemenoon.

TyEL-MEL-eläkkeiden rahoitusennuste

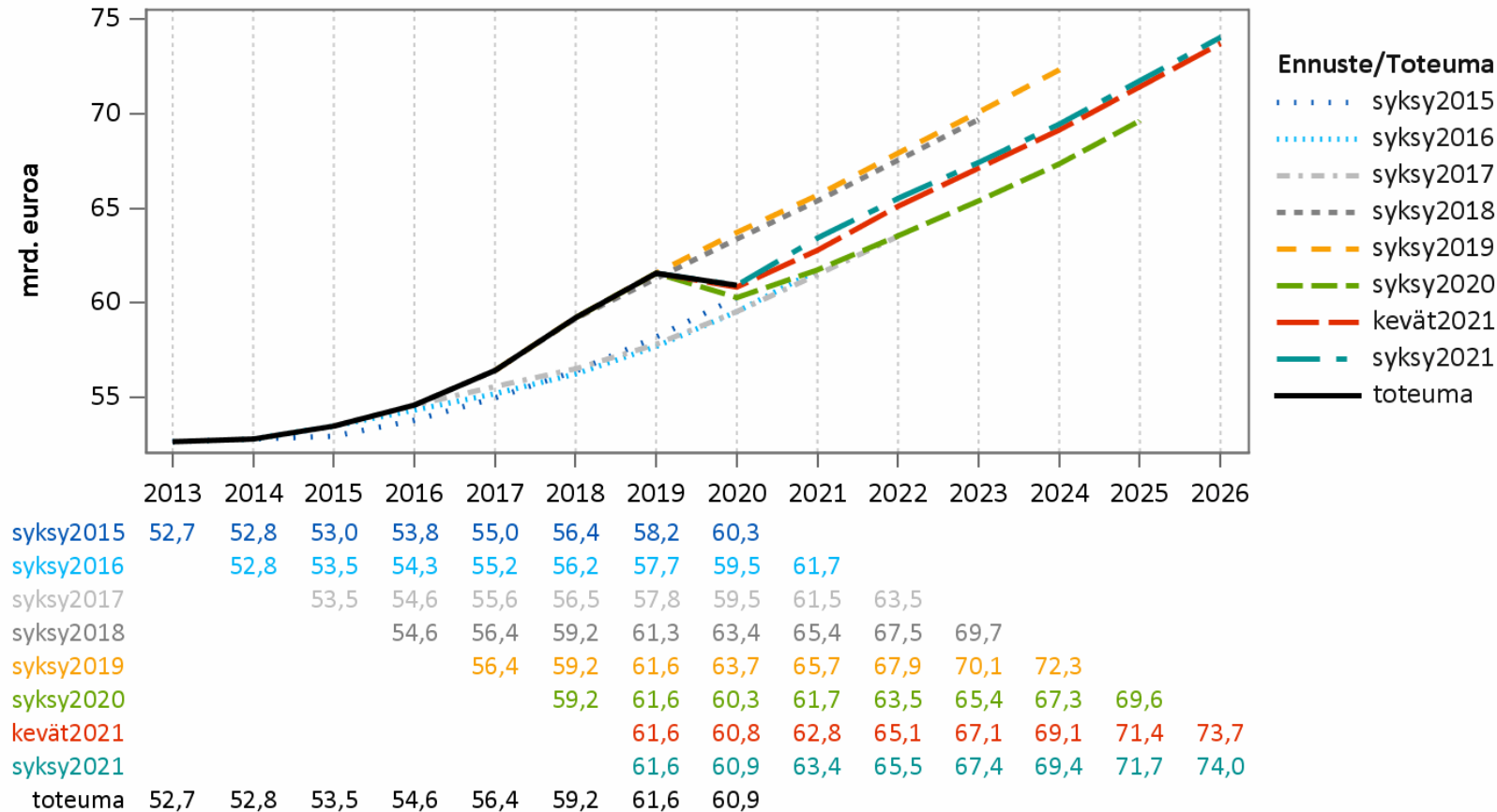

Yleisiä ennusteista

- Tässä seurantaraportissa tarkastelussa TyEL-maksun perusteena olevat ennusteet syksystä 2015 syksyyn 2021
- Ennusteet verrataan keskenään sekä toteumaan vuodesta 2013 alkaen.
- Esitetyt euromäärät ovat kaikki käyvin hinnoin. Työeläkeindeksin vaikutusta ei ole poistettu.
- Ennustetulokset riippuvat paljon käytetyistä suhdanneluvuista ja tuotto-oletuksesta.
- Ennustetuloksissa näkyvät erityisesti vuoden 2017 eläkeuudistuksessa sovitut ja myöhemmin voimaan tulleet rahoitukseen liittyvät muutokset sekä koronavuosi 2020.

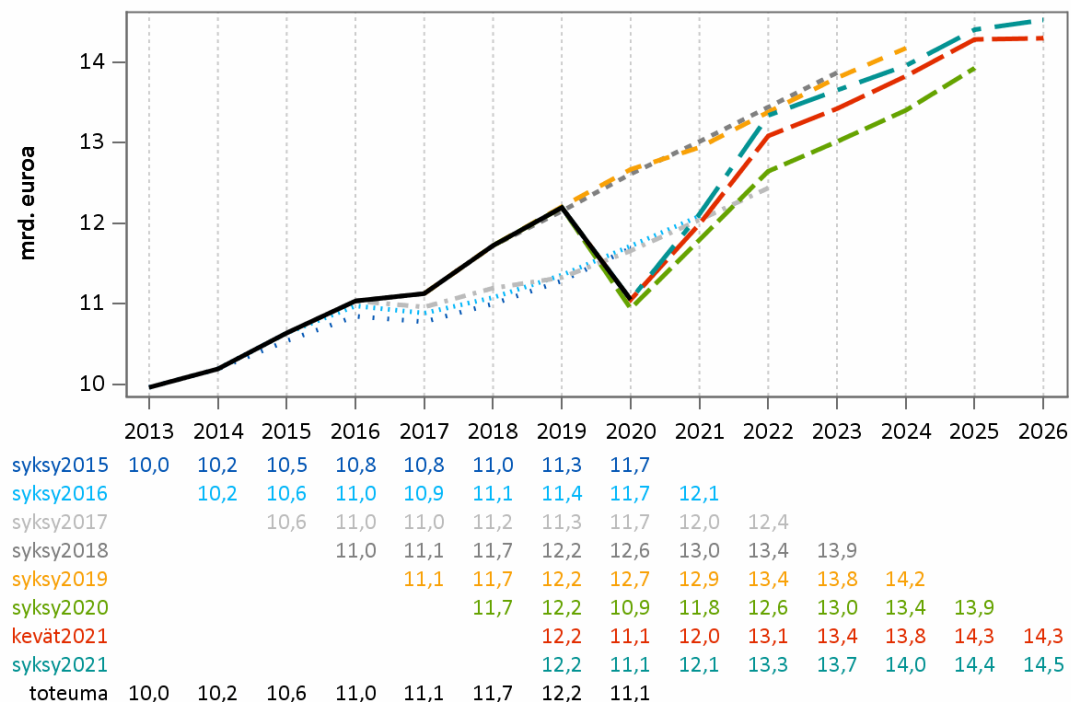
TyEL-MEL-palkkasumma (sis. korjaukset)

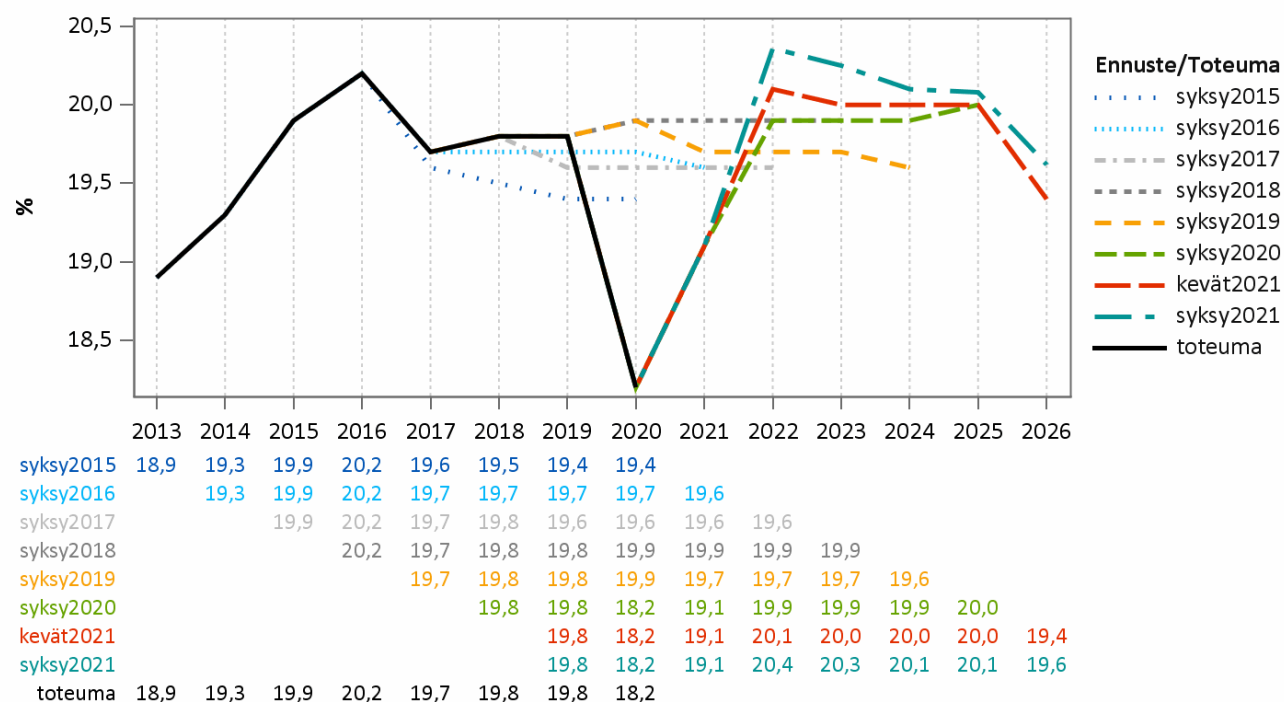
- Palkkasummaa ennustetaan Eläketurvakeskuksen suhdanne-ennusteen mukaan
- Palkkasumman maltillisempi kasvun arvioitiin jatkuvan pitempään vuoden 2015-2017 ennusteissa. Vuosina 2017-2019 palkkasumma on kasvanut kuitenkin nopeammin.
- Vuoden 2020 palkkasummaan vaikutti merkittävästi koronakriisi. Palkkasumma jäi noin 3 mrd.€ vielä syksyllä 2019 ennustettua pienemmäksi. Koronakriisin vaikutukset palkkasumman kehitykseen jäivät pienemmiksi kuin mitä arvioitiin vuonna 2020.
- Vuonna 2021 palkkasumman odotetaan toipuvan hyvin korona jälkeen ja hyvän kehityksen arvioidaan jatkuvan lähivuosina.

Tasausmaksutulo (TyEL-MEL)

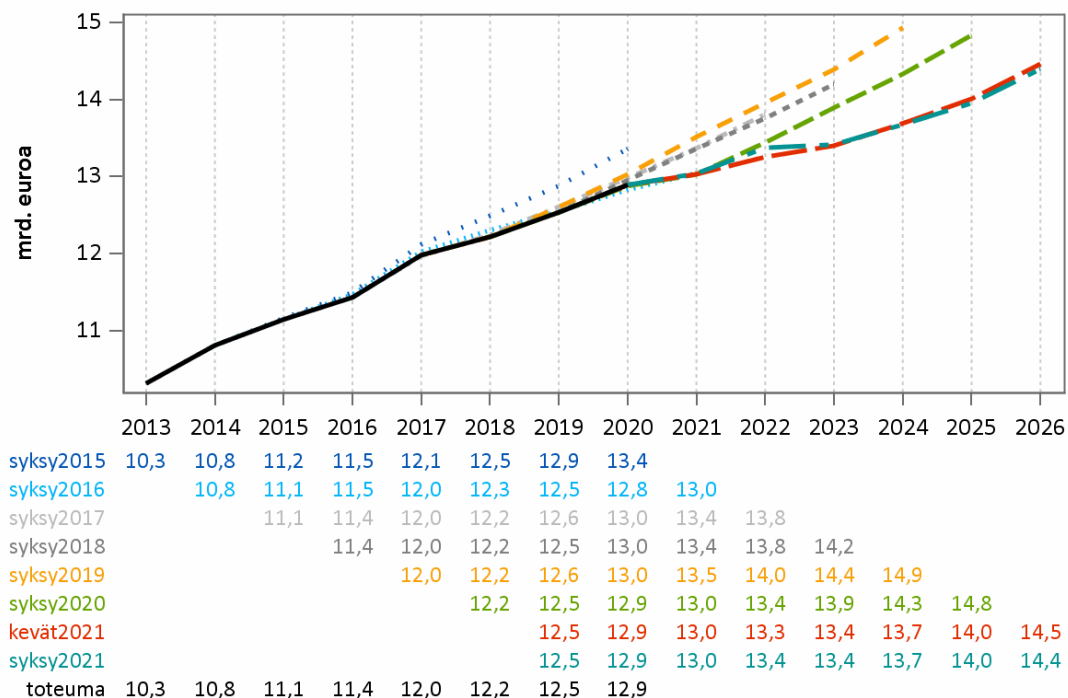
Tasausmaksu

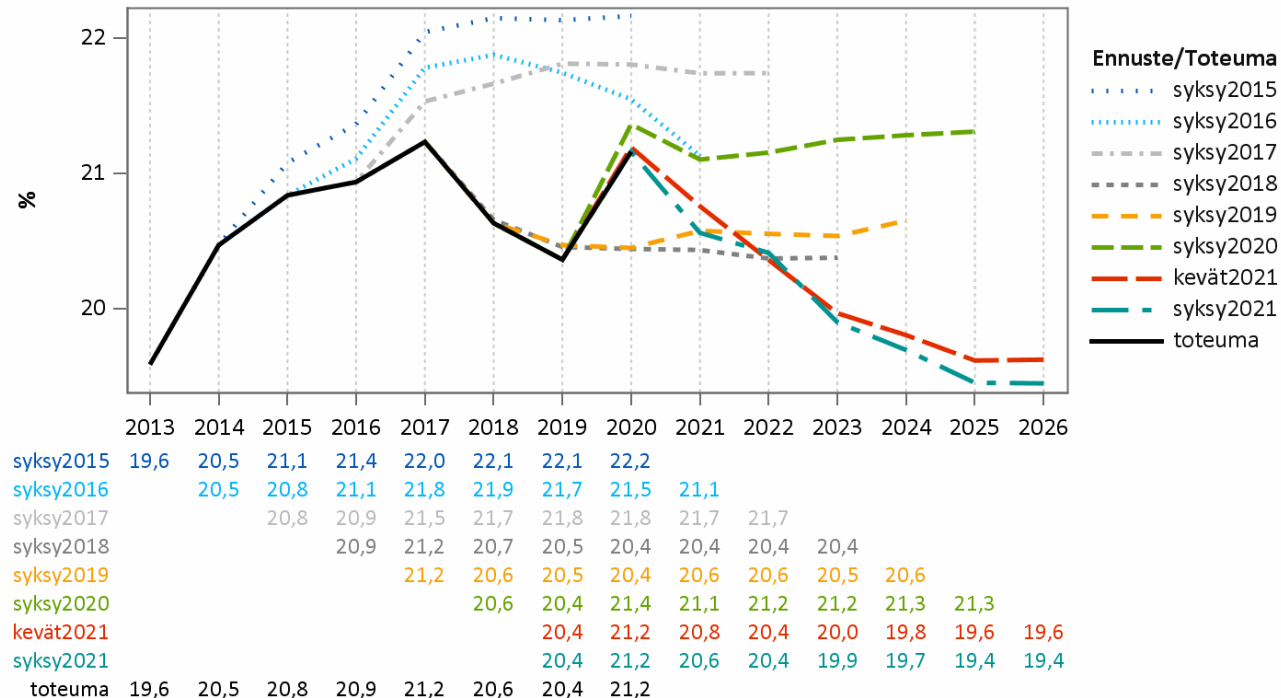
- Tasausmaksutulo seuraa palkkasumman kehitystä mutta riippuu myös TyEL-maksun tasausosasta.
- TyEL-maksutason ollessa ”kiinnitetty” 24,4 prosentin perustasolle tasausosa seuraa muiden maksukomponenttien muutoksia.
- Vuoden 2015-2017 ennusteissa ero toteumaan tulee lähinnä palkkasummasta. Vuoden 2015 ennusteessa myös maksun tasausosan arvioitiin pienemmäksi.
- Koronavuonna 2020 tasausmaksutulon laskuun vaikuttavat palkkasumman lisäksi myös maksun tilapäinen alennus, joka kohdistui kokonaan tasausosaan.
- Maksun tilapäinen alennus kompensoidaan vuosina 2022-2025, jolloin maksutulokäyrä palautuu melkein koronaa edeltävälle uralle.

Tasattava eläkemeno

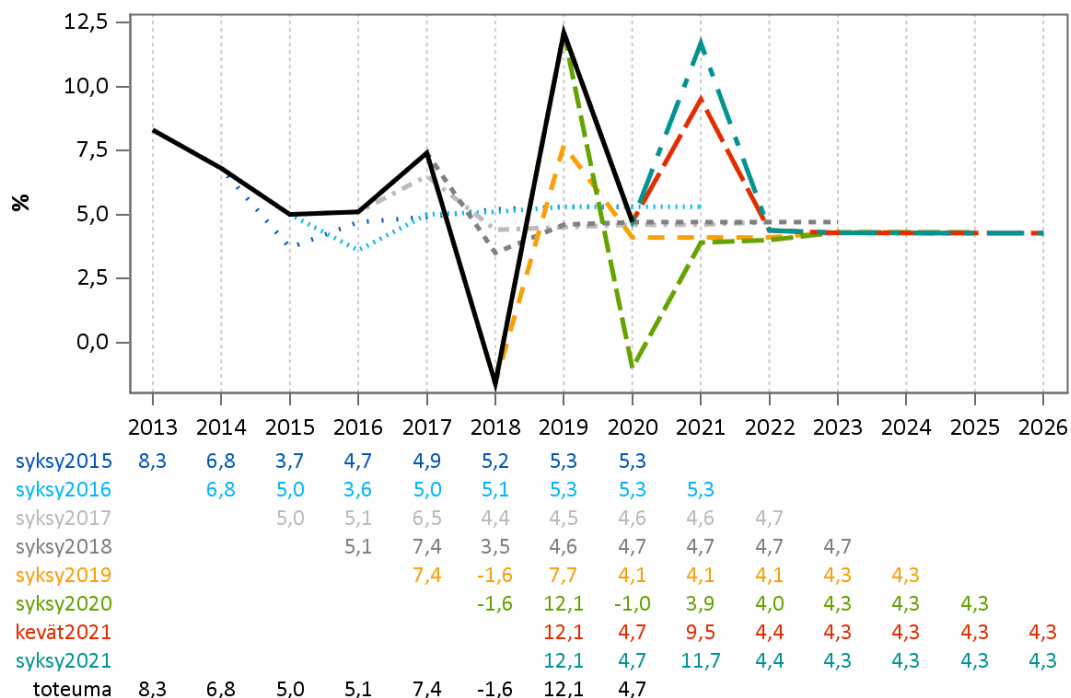
Tasattava eläkemeno per palkkasumma

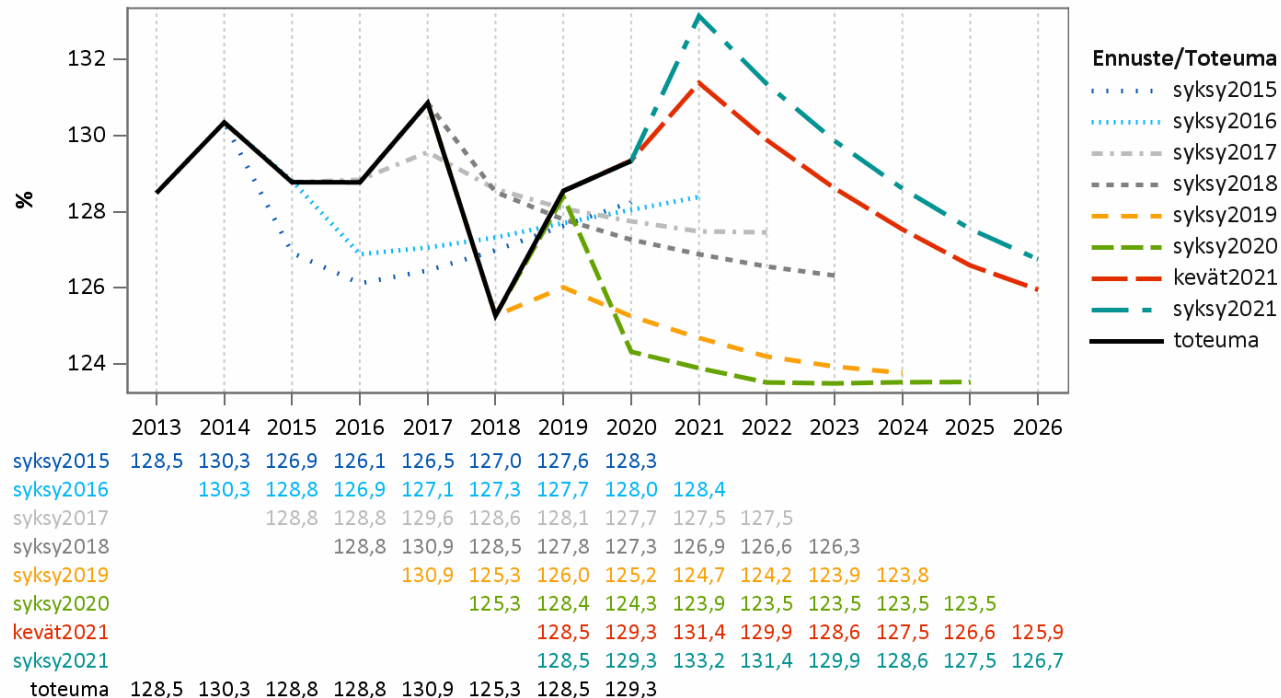
- TyEL ja MEL:n mukaiseen tasattavaan eläkemenoon vaikuttavat kokonaiseläkemenon kehitys ja indeksikorotukset sekä vanhuuseläkevastuiden vuosittaiset ns. iv-korotukset.
- Työeläkeindeksin on aiemmin arvioitu kehittyvän nopeammin. Koska inflaatio on pysynyt maltillisena viime vuosina, myös työeläkeindeksin kasvu on jäänyt pienemmäksi.
- Myös iv-korotukset ovat olleet keskimäärin aiemmin ennustettua suuremmat. Syksyn 2021 ennusteessa vuodelle 2022 arvioidaan iv-korotuksia reilut 6 mrd.€. Tämä hillitsee merkittävästi tasattavan eläkemenon kasvun tulevina vuosina.

Eläkevarojen nimellinen vuosituotto

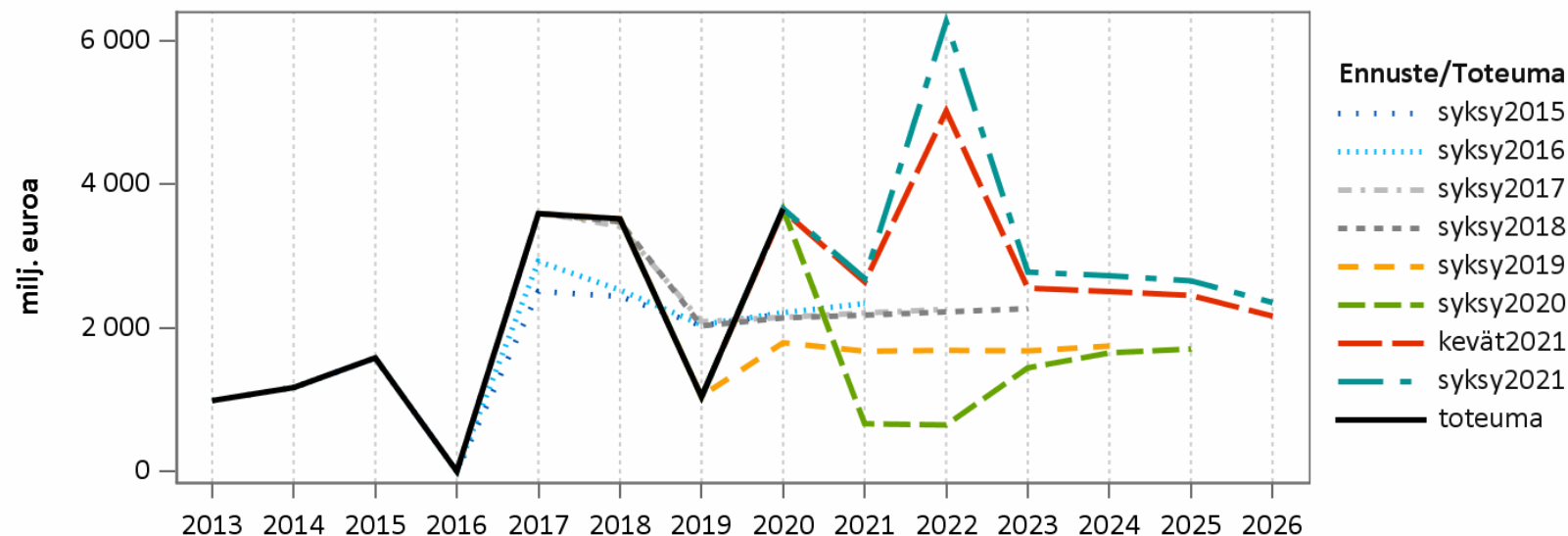
Keskimääräinen vakavaraisuusaste per 31.12.v

- Oletus sijoitustuotosta pohjautuu arvioon kuluvalta vuodelta ja sen jälkeen ETK:n pitkän aikavälin PTS-laskelman mukaiseen tuotto-oletukseen.
- Kuluvan vuoden sijoitustuottoa on vaikeaa ennakoida, koska tilanne voi kehittyä tai muuttua melko nopeasti:
 - Vuonna 2018: syksyn arvio 3,5 % -> lopullinen tuotto -1,6 % nimellisesti, vuonna 2019: 7,7 % -> 12,1 %, vuosi 2020: -1,0 % -> 4,7 %
- Keskimääräisen vakavaraisuuden kehitys vastaa melko hyvin tuotto-oletusta
- Keskimääräinen vakavaraisuus laski vuonna 2018 n. 6 %-yksikköä, mutta sen jälkeen se palautui hyvin koronakriisistä huolimatta.
- Vuodelle 2021 arvioidaan hyvät sijoitustuotot. Koska vakavaraisuustasot ovat olleet jo ennestään hyvät, syksyn 2021 ennusteen mukaan keskimääräinen vakavaraisuus kasvaisi noin 133 %:iin vuoden 2021 lopussa.

IV-korotusten euromäärä

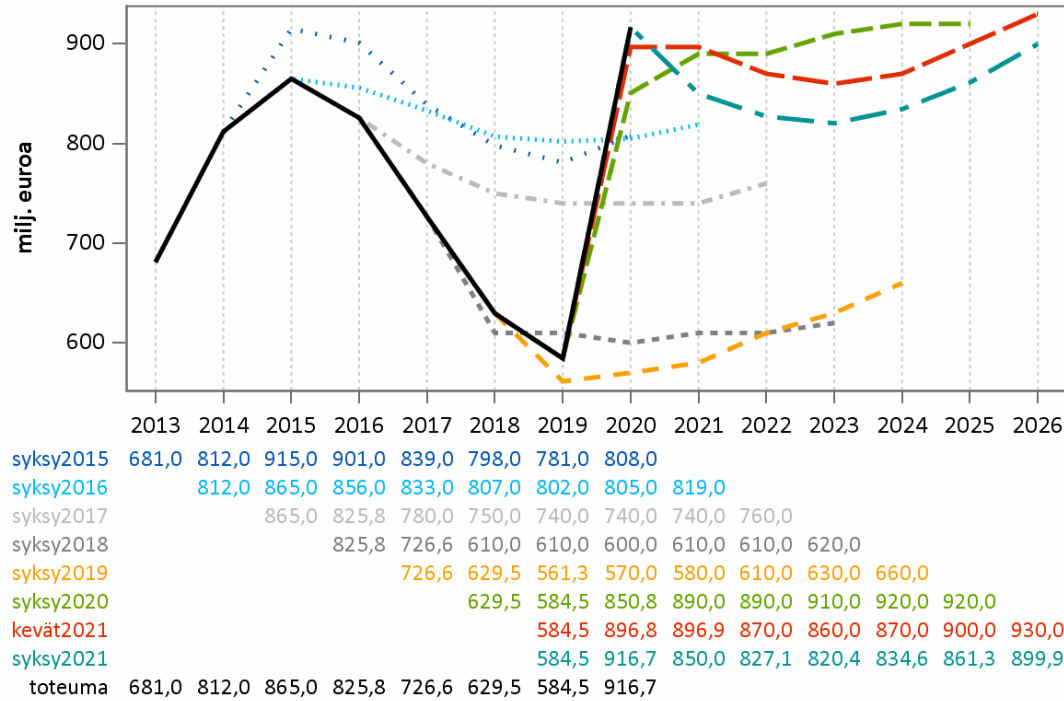

syksy2015	986	1 168	1 578	0	2 506	2 437	2 029	2 196									
syksy2016		1 168	1 581	0	2 923	2 526	2 045	2 209	2 339								
syksy2017			1 581	0	3 607	3 413	2 085	2 145	2 206	2 258							
syksy2018				0	3 590	3 476	2 026	2 138	2 176	2 221	2 266						
syksy2019					3 590	3 516	1 050	1 792	1 674	1 685	1 678	1 745					
syksy2020						3 516	1 037	3 652	663	647	1 442	1 651	1 705				
kevät2021							1 037	3 632	2 637	5 018	2 551	2 505	2 450	2 163			
syksy2021							1 037	3 658	2 685	6 262	2 776	2 725	2 654	2 352			
toteuma	986	1 168	1 581	0	3 590	3 516	1 037	3 658									

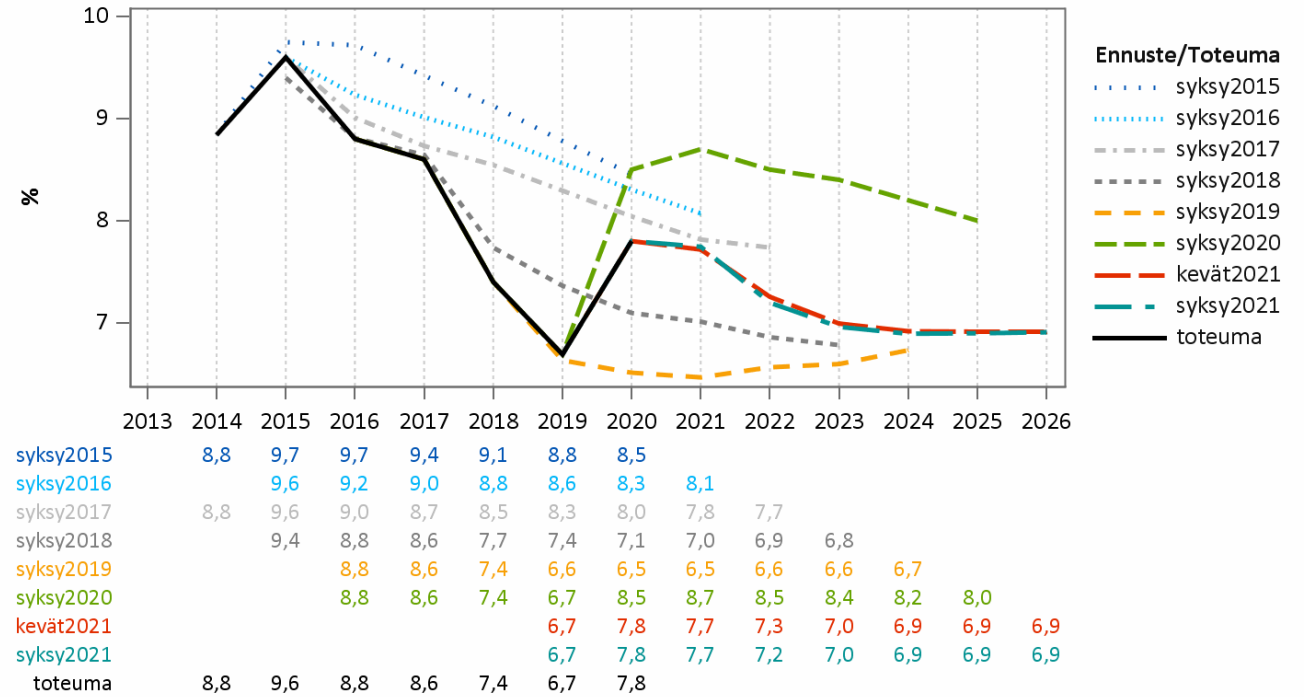
- Keskeiset vanhuuseläkevastuiden lisäkorotukset riippuvat tuotoista
 - Iv1 määräytyy keskimääräisen vakavaraisuuden perusteella
 - Iv4 muodostuu OLV:n ylärajan ylittävistä osasta, joka siirretään ve-rahastoon vuoden viiveellä -> Vuoden 2018 huono tuotto näkyy vasta vuoden 2019 iv-korotuksissa
- Ensimmäiset iv4-korotukset tehtiin vuonna 2017. Sitä ennen osakesidonaisuutta nostettiin 10 % -> 20 % ja samalla OLV:n ylärajaa laskettiin 5 % -> 1 %. Tästä alkaen on tullut isompia korotuksia ja vuosittainen vaihtelu on myös kasvanut -> ennustevirhe voi olla suurempi.
- Vuonna 2016 nollakorotukset kuolevuusperustemuutoksen johdosta
- Vuoden 2022 iv-korotukset nostavat hyvä vakavaraisuustaso ja vuoden 2021 OLV:n määrä, joka perustuu arvioon hyvästä osaketuotosta vuonna 2021.

Koko Työllisyysrahaston osuus (TR-osuus)

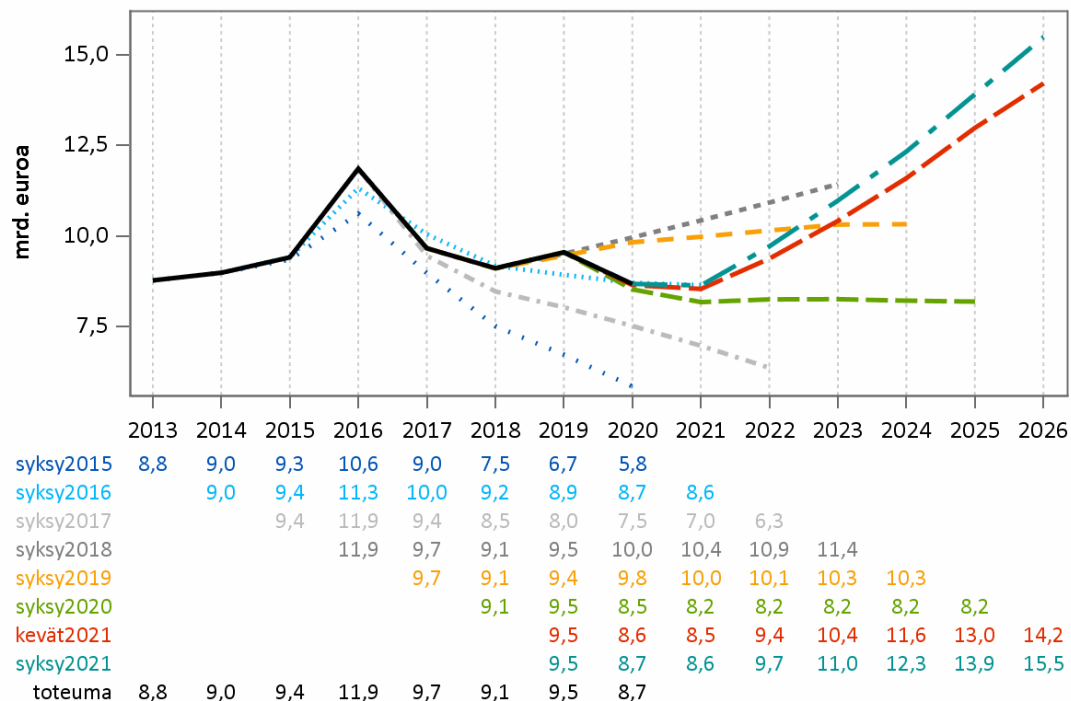
Työttömyysaste 15-74-v. (%)

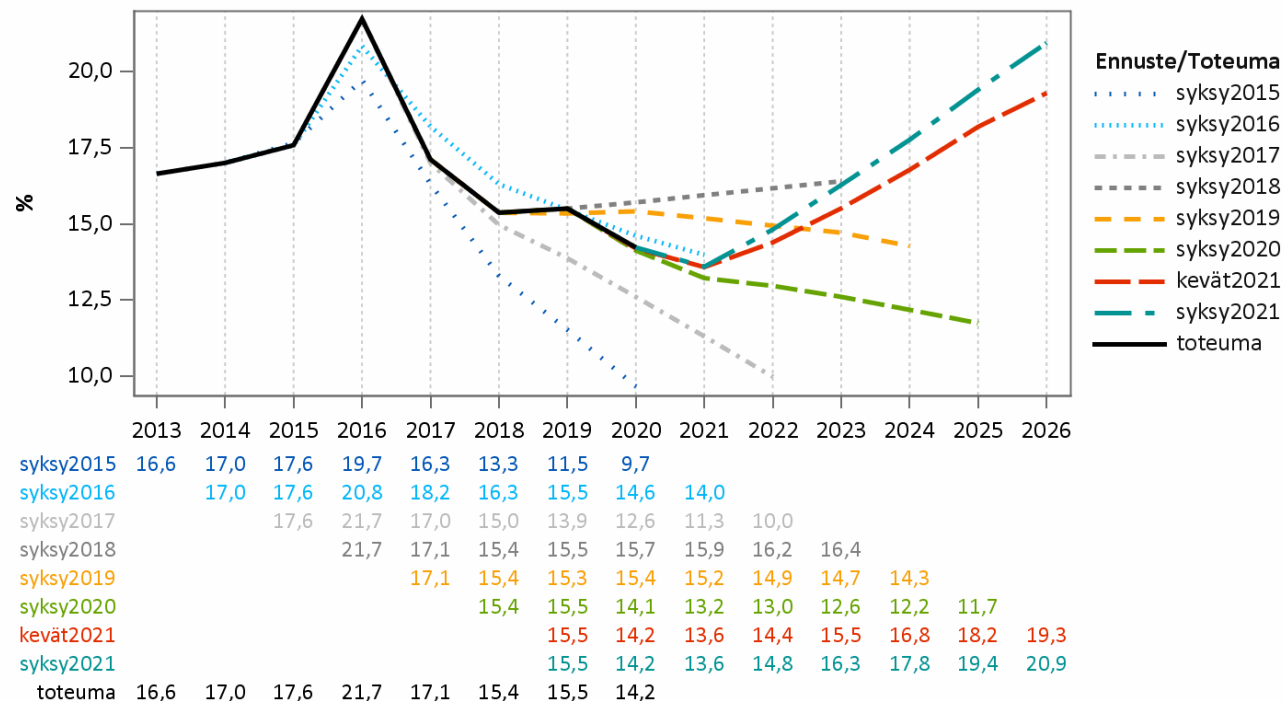
- Työllisyysrahaston osuudella työeläkekustannuksista rahoitetaan palkansaajien ansiosidonnaisilta työttömyys- ja koulutusajoilta sekä vuorotteluvapailta saatujen etuuksien perusteella karttuneita eläkkeitä.
- TR-osuus riippuu vuosittaisesta etuuspäivien lukumäärästä ja etuuden perusteena olevasta ansiosta. Etuuspäivien lukumäärää ennustetaan työttömien lukumäärän muutoksella ja ansioperuste ansiotasoindeksiin muutoksella.
 - Ennusteessa siirryttiin käyttämään TEM:n määritelmän mukaista työttömien lukumäärää syksystä 2021 alkaen. Ennen sitä käytettiin Tilastokeskuksen mukaista työttömien lukumäärää.
- TR-osuus on suhdanneherkkä. TR-osuuden ennuste ja sen muutokset seuraavat melko hyvin esim. työttömyysasteen kehitystä ja ennusteita. Työttömyysastetta ennustetaan myös Eläketurvakeskuksen suhdanne-ennusteessa.
- Vuosina 2015-2019 jatkunut lasku TR-osuudessa vaihtui jyrkkään nousuun johtuen koronakriisistä ja sen aiheuttaneista irtisanomisista ja lomautuksista vuonna 2020. Sen jälkeen TR-osuuden ennustetaan pysyvän korkealla tasolla.

Tasausvastuu

Tasausvastuu per palkkasumma

- Tasausvastuun kehitys riippuu erityisesti palkkasumman (ja tasausmaksutulon) ja tasattavan eläkemenon kehityksestä (iv-korotuksista!). Myös isompi TR-osuus ja perustekorko nostavat tasausvastuun määrää.
- Tasausvastuun määrä on pysynyt viime vuosina noin 9 mrd. euron tasolla. Toteutunut kehitys on ollut keskimäärin parempaa, kuin vuosina 2015-2017 ennustettiin. Tämä johtuu lähinnä palkkasumman paremmasta kasvusta.
- Tasausvastuun hetkellinen kasvu vuonna 2016 selittävät n. 2 mrd. euron iv-korotukset, jotka jätettiin vuodeksi tasausvastuuseen vuoden 2016 lopun kuolevuusperustemuutoksesta johtuen.
- Tasausvastuussa vuonna 2020 tapahtunut lasku johtuu koronakriisin aiheuttamasta maksutulon alentamisesta
- Tasausvastuun kasvun perusteena syksyn 2021 ennusteissa ovat erityisesti palkkasumman nopea kasvu ja poikkeuksellisen hyvä sijoitustuotto
 - Hyvä sijoitustuotto -> isommat asiakashyvitykset -> isompi tasausmaksutulo
 - Hyvä sijoitustuotto -> isommat iv-korotukset -> korkeampi rahastoitu eläkemeno -> matalampi tasattava eläkemeno.

YEL-eläkkeiden rahoitusennuste

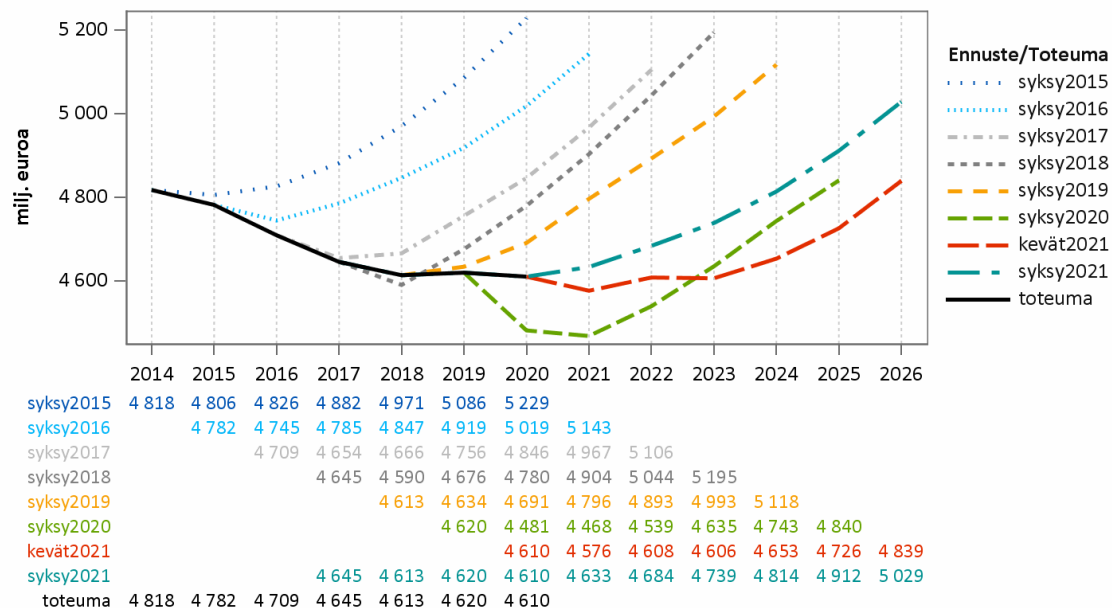

Yleisiä YEL-eläkkeiden rahoitusennusteista

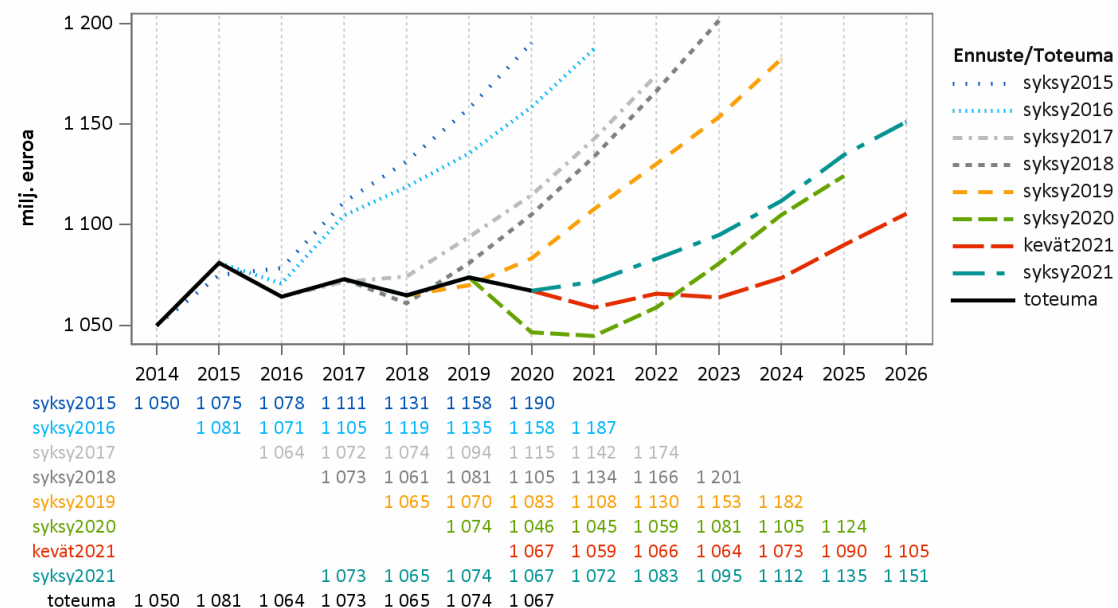
- Tässä seurantaraportissa tarkastelussa STM:lle lähetetyt YEL:n valtion osuuden ennakon vahvistamista ja valtion budjettia varten tehdyt ennusteet syksystä 2015 syksyyn 2021
- Ennusteita verrataan keskenään sekä toteumaan vuodesta 2014 alkaen
- Esitetyt euromäärät ovat kaikki käyvin hinnoin. Työeläkeindeksin tai palkkakertoimen vaikutusta ei ole poistettu.
- Ennustetulokset riippuvat paljon käytetyistä suhdanne-ennusteen työeläkeindeksi- ja palkkakerroinoletuksista
- Uusi YEL-työtulo- ja maksusuureiden ennustemalli otettu käyttöön syksyllä 2020, uusi malli aiemman mallin kanssa käytössä rinnakkain keväällä 2020

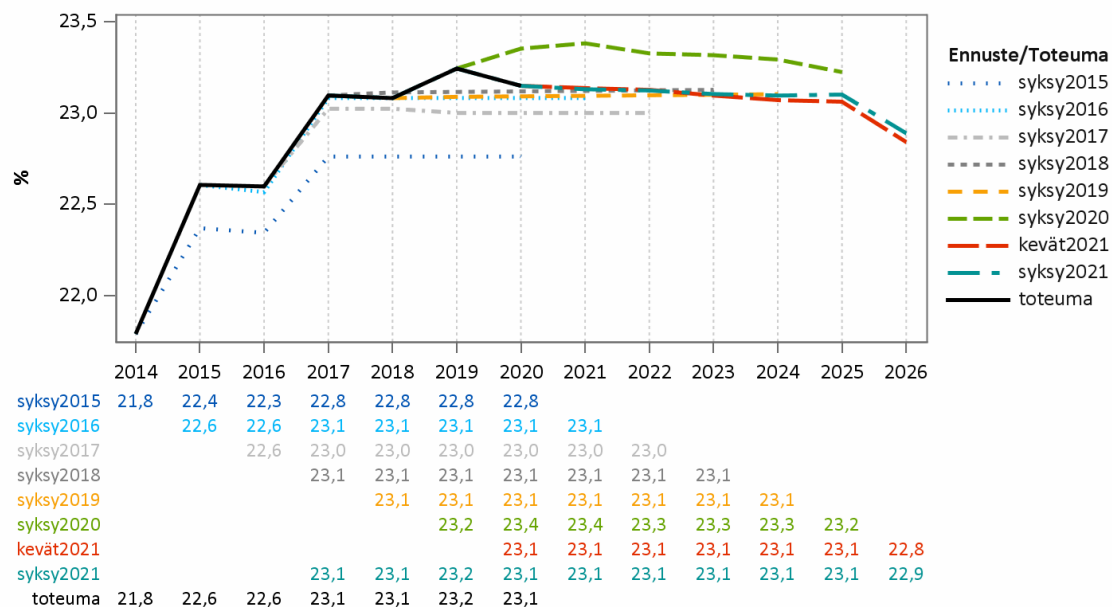
YEL-työtulosumma

YEL-maksutulo

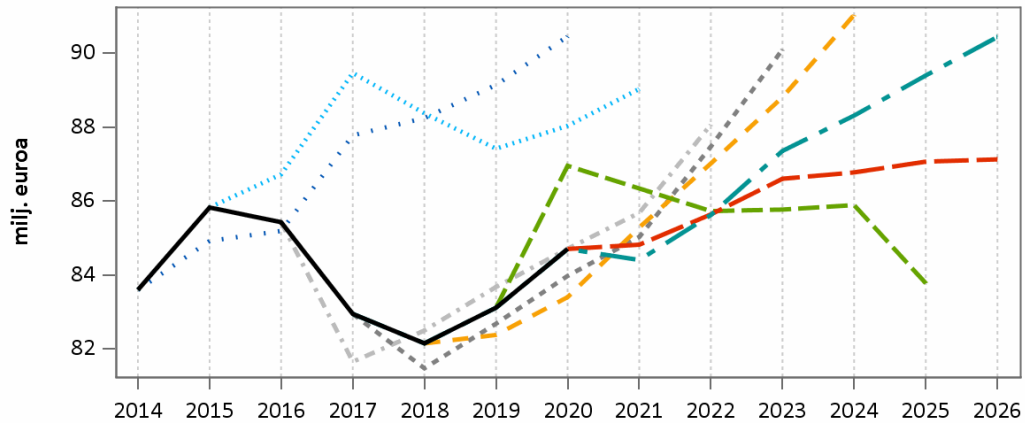
YEL-maksutulo per työtulosumma

- Vuonna 2020 koronaviruspandemian negatiivinen vaikutus työtulosummaan ja maksutuloon näytti suuremmalta kuin lopulta toteutui
- Työtulosumman oletetaan lähivuosien jälkeen kääntyvän nousuun, koska aloittavien yrittäjien määrään odotetaan kasvua viime vuosia vastaavasti ja eläkeiän nousu siirtää eläkkeelle jäämistä
- Työtulosumman ja maksutulon kehitys on kuitenkin jäänyt ja sen oletetaan jäävän jatkossakin jälkeen palkkakertoimen ennustetusta kehityksestä (jos työtulosumman muutoksesta poistaa palkkakertoimen vaikutuksen, muutos on negatiivista koko ennustejakson ajan)

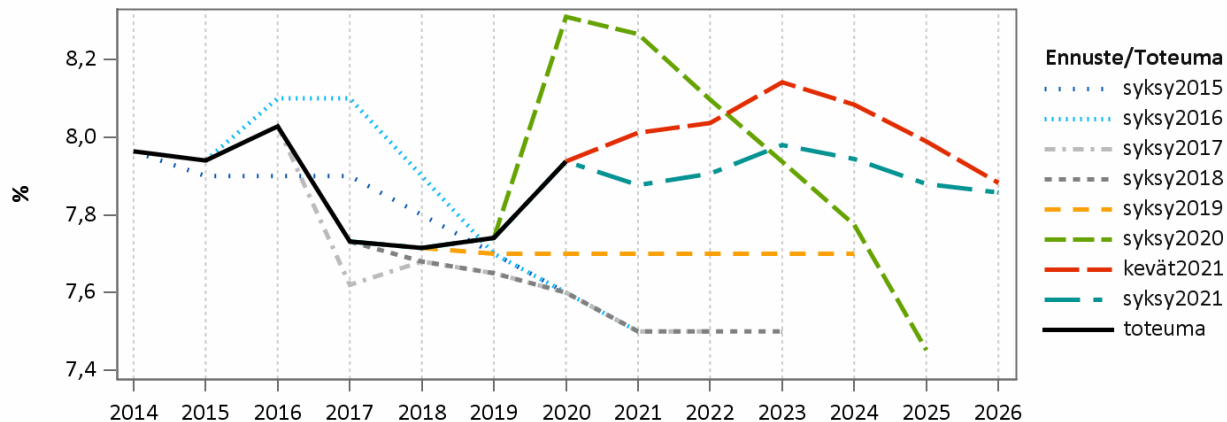

Avoimet maksut Pa

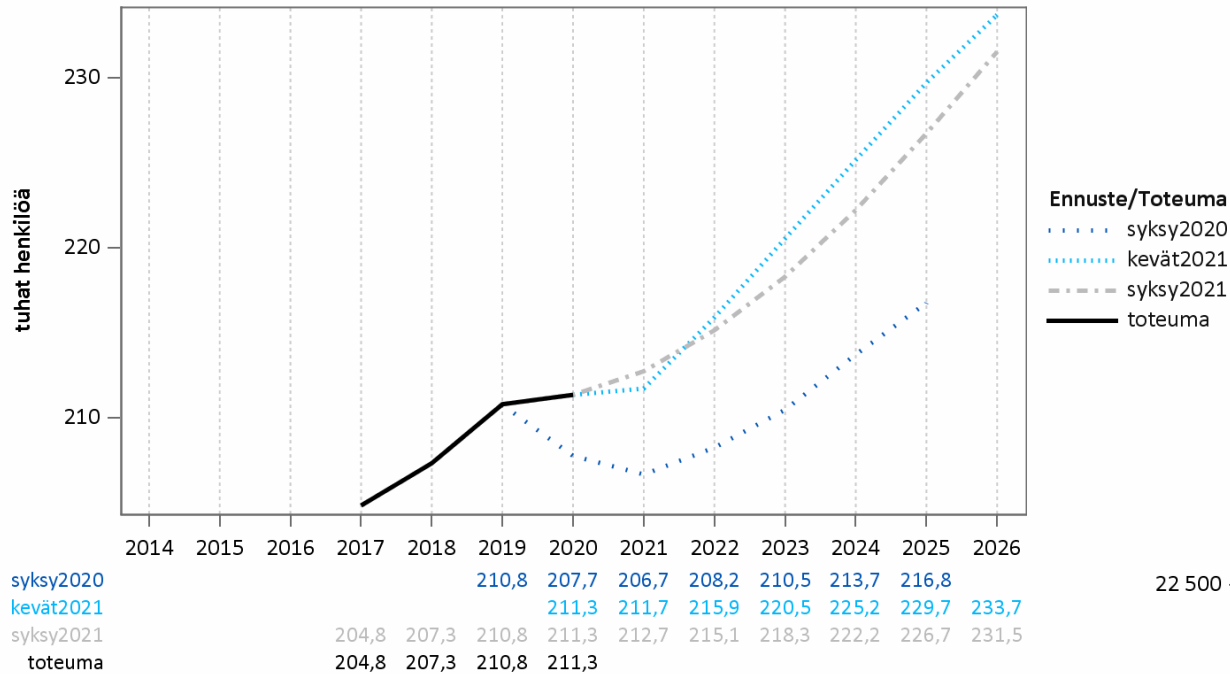
[illegible]

- Avoimien maksujen kokonaisuus ja uusien avointen osuus maksutulosta on vähentynyt tai pysynyt paikallaan viime vuosina, vähäistä nousua vuosina 2019-2020
- Koronaviruspandemian vaikutuksen avoimiin maksuihin oletettiin aiempiin kriiseihin perustuen olevan suurempi kuin lopulta toteutui vuonna 2020

Avoimet maksut Pa per YEL-maksutulo

[illegible]

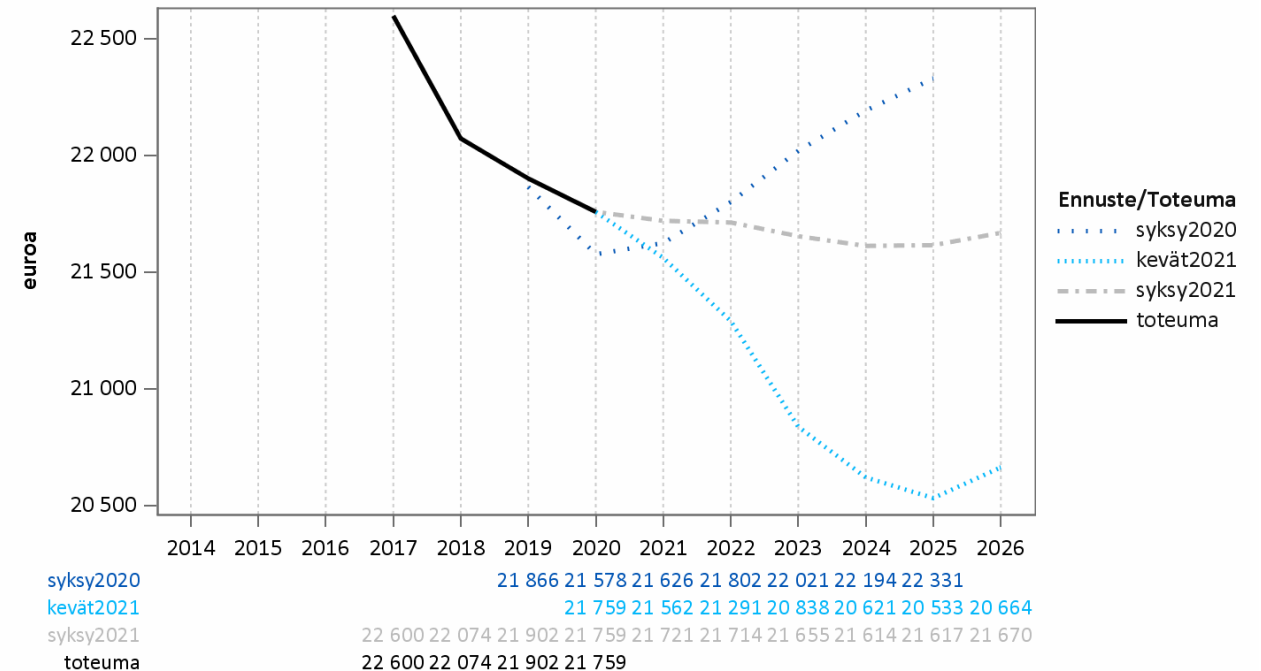
YEL-vakuutusten määrä vuoden lopussa

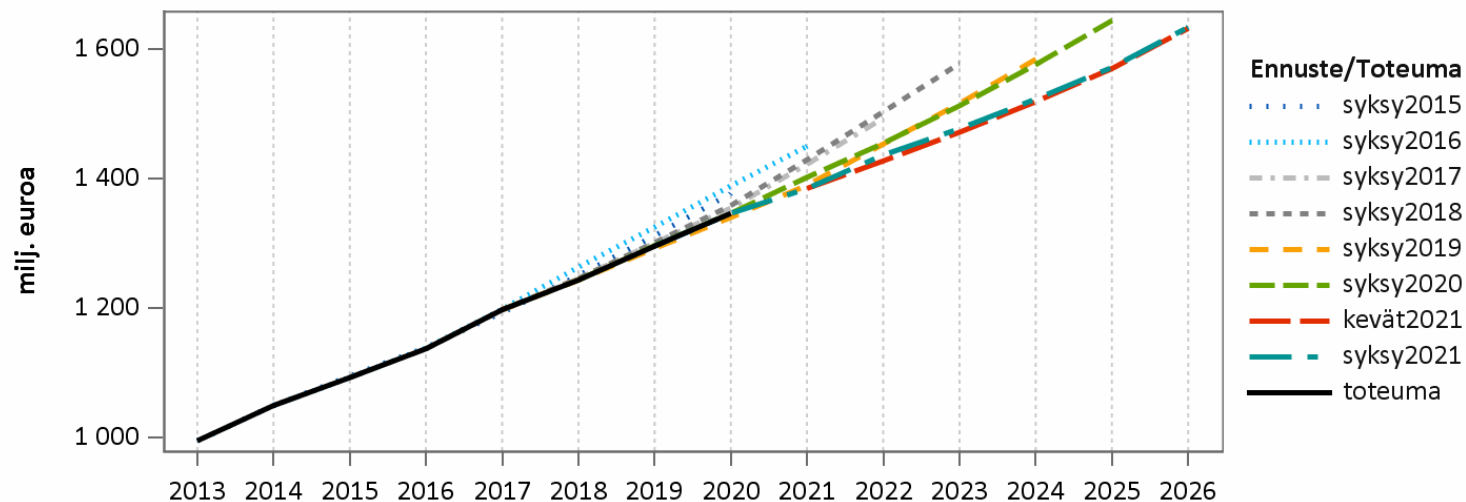
- Keskimääräinen työtulo on pienentynyt viime vuosina
- Kehityksen oletetaan jatkuvan tulevina vuosina
- Alkavien vakuutusten työtuloon vaikuttaa aloittavien yrittäjien työtulovalinnat, jotka ovat viime vuosina keskittyneet yhä enemmän YEL-alarajalle. Alaraja sekä työttömyysturvaan oikeuttavan YEL-työtulon alaraja nousevat vuosittain palkkakertoimella

- Vakuutettujen lukumäärä on kasvanut viime vuosina
- Edes koronaviruspandemia ei vaikuttanut vakuutusten lukumäärää vähentävästi, mutta kasvu hidastui vuonna 2020
- Vakuutusten lukumäärän oletetaan palaavan ripeämpään kasvuun vuosien 2020-2021 jälkeen. Kehitykseen vaikuttaa oletus alkaneiden vakuutusten lukumäärän kasvusta sekä eläkeiän nousun aiheuttama vakuutusten päätyvyyden hidastuminen

Vuoden lopun keskimääräinen työtulo

YEL:n mukainen eläkemeno

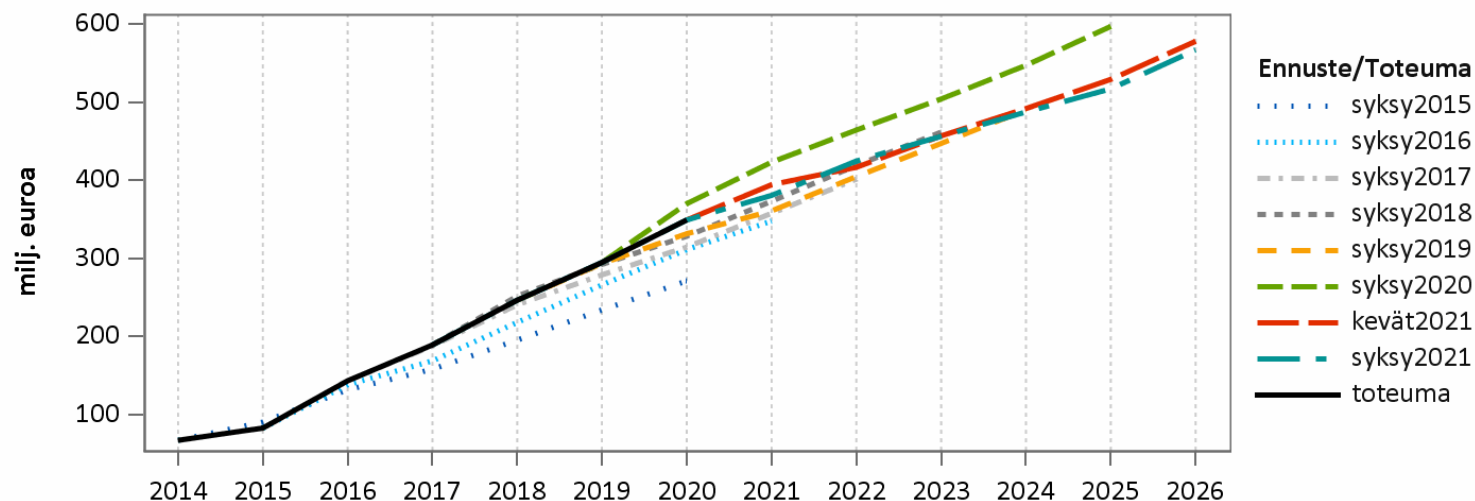

syksy2015	995	1 049	1 095	1 139	1 193	1 250	1 311	1 377											
syksy2016		1 049	1 092	1 138	1 198	1 263	1 325	1 389	1 450										
syksy2017			1 092	1 137	1 197	1 245	1 301	1 354	1 422	1 493									
syksy2018				1 137	1 197	1 246	1 301	1 358	1 429	1 503	1 578								
syksy2019					1 197	1 243	1 292	1 340	1 390	1 453	1 516	1 584							
syksy2020						1 243	1 296	1 346	1 402	1 455	1 512	1 576	1 644						
keväät2021									1 385	1 427	1 472	1 519	1 570	1 632					
syksy2021							1 296	1 346	1 384	1 436	1 477	1 523	1 572	1 634					
toteuma	995	1 049	1 092	1 137	1 197	1 243	1 296	1 346											

- Eläkemenon kasvu jatkuu edelleen, kasvuvauhdin oletetaan hidastuvan ennustejaksolla
- Uusi eläkemenon ennustemalli otettiin käyttöön vuonna 2021

YEL:n valtion osuus

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
syksy2015	66,8	90,3	131,5	157,9	195,2	233,8	270,9						
syksy2016		82,5	138,0	168,6	217,8	265,8	311,1	347,5					
syksy2017			143,1	187,6	240,4	278,7	314,3	357,5	401,2				
syksy2018				188,9	251,5	292,1	328,3	372,9	418,8	461,4			
syksy2019					246,2	293,2	331,4	360,5	404,4	446,9	489,8		
syksy2020						294,5	369,8	422,9	464,1	503,8	546,9	596,7	
keväät2021							349,0	394,1	416,4	456,6	491,6	528,9	577,6
syksy2021				188,9	246,2	294,5	349,0	380,4	424,4	456,1	487,1	516,9	566,6
toteuma	66,8	82,5	143,1	188,9	246,2	294,5	349,0						

- Valtion osuus on kasvanut viime vuosina voimakkaasti
- Kasvuun vaikuttaa se, että eläkemeno kasvaa, mutta maksutulo ei juurikaan: maksuprosentti on pysynyt paikallaan. YEL on jakojärjestelmä eli rahastoja ei ole käytössä paikkaamaan maksutulon ja eläkemenon erotusta. Myös keskimääräiset työtulot ovat pienentyneet, joka vaikuttaa valtion osuutta kasvattavasti lyhyellä aikavälillä
- Koronaviruspandemian toteutunut vaikutus valtion osuuteen vuonna 2020 oli lopulta vuoden 2020 aikana tehtyjä ennusteita vähäisempi

